

Bogdan Ferdek

Zjednoczona z Synem w Duchu Świętym

Salvatoris Mater 10/3, 23-33

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dokumenty Magisterium Kościoła wskazują na zjednoczenie Maryi z Synem, np. według *Lumen gentium: Błogosławiona Dziewica [...] utrzymywała wiernie swe zjednoczenie z Synem*¹. Wiąż Maryi z Chrystusem jest już dość dokładnie opracowanym zagadnieniem². Teologowie piszą również o związku Maryi z Duchem Świętym³. Całościowo nie zostało jeszcze opracowane zagadnienie zjednoczenia Maryi z Synem w Duchu Świętym. A zatem jak powiązać Maryję równocześnie z Synem i Duchem Świętym, wykazując, że Jej zjednoczenie z Synem dokonuje się w Duchu Świętym?

Zjednoczenie to komunია, wspólnota *osób współobdarowujących i współudzielających się [...], w teologii jedność Osób Boskich, wspólnota ludzi z Bogiem, a w Bogu między sobą*⁴. Niniejsze opracowanie podejmie temat zjednoczenia, czyli wspólnoty lub komunii Maryi z Chrystusem, które dokonuje się dzięki Duchowi Świętemu. To zjednoczenie Maryi z Chrystusem w Duchu Świętym można wydobyć z czterech dogmatów maryjnych i z roli, jaką Maryja odgrywa w Kościele. W dogmacie o niepokalanym poczęciu znajdują się treści dotyczące komunii świętości pomiędzy Maryją a Chrystusem w Duchu Świętym. Dogmat o Świętej Bożej Rodzicielce podpowiada prawdę o komunii Maryi z Chrystusem w Duchu Świętym na płaszczyźnie biologicznej. Z kolei dogmat o dziewictwie Maryi wskazuje na Jej komunię miłości z Synem, a tę miłość *rozlewa* Duch Święty (Rz 5, 5). Wreszcie dogmat o wniebowzięciu ukazuje komunię życia Maryi z Chrystusem w Duchu Świętym. Biorąc pod uwagę rolę Maryi w Kościele, którą można opisać za pomocą charyzmatu prorocstwa, należy mówić o eklezjalnej komunii Maryi z Chrystusem w *Duchu łaski* (Hbr 10, 29).

Ks. Bogdan Ferdek

Zjednoczona z Synem w Duchu Świętym

SALVATORIS MATER
10(2008) nr 3, 23-33

¹ LG 58.

² J. HADRYŚ, *Maryja doskonale zjednoczona z Chrystusem*, „Salvatoris Mater” 5(2003) nr 1, 85-97.

³ Zob. J. BUCZEK, *Maryja wzorem więzi z Duchem Świętym w nauczaniu Jana Pawła II*, „Salvatoris Mater” 7(2005) nr 3-4, 36-57; K. KRZEMIŃSKI, *Święta Maryja pełna Ducha Świętego*, „Salvatoris Mater” 5(2003) nr 1, 67-84.

⁴ R. SAWA, *Komunia*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. IX, Lublin 2002, 492.

1. Komunia świętości

Na komunie świętości pomiędzy Chrystusem a Maryją wskazuje dogmat o niepokalanym poczęciu. Bóg jest Święty: *Święty, Święty, Święty jest Pan Zastępów* (Iz 6, 3). Świętość Boga oznacza *Jego majestatyczną, budzącą lęk transcendencję, totalną inność wobec rzeczywistości stworzonej, niedostępną chwałę, wszechmoc oraz wywyższenie ponad wszelki byt* (Wj 19, 3-20; 33, 18-23; Iz 6, 3). *Absolutna transcendencja Boga daje się jednak doświadczyć ludziom w odczuciu Jego obecności, w miłości i przebaczeniu* (Oz 11, 9)⁵. Ponieważ Bóg jest Święty, domaga się On świętości od ludzi, o czym świadczy przykład proroka Izajasza: *Wówczas przyleciał do mnie jeden z serafinów, trzymając w ręce węgiel, który kleszczami wziął z ołtarza. Dotknął nim ust moich i rzekł: „Oto dotknęło to twoich warg: twoja wina jest zmazana, zglądzony twój grzech”* (Iz 6, 6). W tym ogniu oczyszczającym Izajasza z grzechów można z perspektywy Nowego Testamentu doszukiwać się znaku Ducha Świętego. Ogień bowiem *symbolizuje przekształcającą energię dzieł Ducha Świętego. Prorok Eliasz, który „powstał jak ogień, a słowo jego płonęło jak pochodnia”* (Syr 48, 1) [...] *jest figurą ognia Ducha Świętego, który przekształca wszystko, czego dotknie [...]. Tradycja duchowa zachowa tę symbolikę ognia jako jedną z najlepiej wyrażających działanie Ducha Świętego*⁶. Duch Święty jako oczyszczający ogień daje człowiekowi świętość, która jest podstawą zjednoczenia człowieka z Bogiem, przy czym świętość człowieka może być tylko udziałem w świętości Boga. Ten udział człowieka w świętości Boga stanowi istotę świętości ontycznej. Widzialnym znakiem udziału człowieka w świętości Boga jest świętość moralna. Ona jest pochodną świętości ontycznej i dlatego *świętość człowieka nie może być zredukowana jedynie do wymiaru funkcjonalnego jako doskonale działanie w sferze wartości moralnych*⁷. Człowiek staje się świętym dzięki Duchowi Świętemu. On daje uczestnictwo w świętości samego Boga, tak że człowiek staje się *mieszkaniem Boga przez Ducha* (Ef 2, 21). To bycie „mieszkaniem Boga przez Ducha” decyduje o ontycznej świętości człowieka, która powinna przejawić się w jego życiu zgodnie z postulatami: *Mając życie od Ducha, do Ducha się też stosujemy* (Ga 5, 25). To stosowanie życia do Ducha Świętego przejawia się w takich owocach, jak: *miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie* (Ga 5, 22).

⁵ A. NADBRZEŻNY, *Maryja, historia uniwersalnej świętości*, „Salvatoris Mater” 5(2003) nr 1, 35.

⁶ KKK 696.

⁷ A. NADBRZEŻNY, *Maryja, historia uniwersalnej świętości...*, 36.

Maryja stała się „mieszkanem Boga przez Ducha”. W ogniu Ducha Świętego została oczyszczona, przy czym to oczyszczenie było doskonałe niż w przypadku proroka Izajasza. Duch Święty uczynił Ją świętą od samego początku. Ta pierwsza Pięćdziesiątnica⁸, której doświadczyła Maryja, uczyniła Ją Niepokalaną Poczetą ze względu na Świętego - Syna Bożego (Łk 1, 35). Dzięki Duchowi Świętemu ontologicznie normatywne⁹ stało się w Maryi zawołanie Boskiej Liturgii św. Jana Chryzostoma: *Święte świętym*. Maryja stała się świętą dla Świętego. Od samego początku odznaczała się świętością ontyczną, będącą „mieszkanem Boga przez Ducha”. Duch, który *przenika wszystko, nawet głębokości Boga samego* (1 Kor 2, 10), czyli Jego świętość, dał Maryi udział w świętości Boga w takim stopniu, aby w Niej zamieszkało *bóstwo na sposób ciała* (Kol 2, 9). Święta od samego początku Maryja rodzi więc Świętego, który jest Synem Bożym. Pomiedzy Nią a Jej Synem istnieje komunika świętości w Duchu Świętym. Według św. Bazylego: *Mówimy, że ciepło istnieje w żelazie rozpalonym do czerwoności, zaś istnieje z samym ogniem, i że zdrowie istnieje w ciele, zaś życie istnieje z duszą. Wobec tego tam, gdzie jest wspólnota we właściwym znaczeniu, spoista i niepodzielna, głoska „z” lepiej ją oddaje, wywołując myśl o niepodzielnej wspólnoce. Tam zaś, gdzie łaska Jego może przychodzić i odchodzić, mówi się we właściwym sensie i w pełni prawdziwie, że jest „w”*¹⁰. Rozumowanie św. Bazylego jest zgodne ze zbudowaną na planie historii zbawienia starożytną doksologią: *przez Syna w Duchu Świętym*. Z kolei ta doksologia wyrasta z biblijnego tekstu mówiącego o darze jedności w Duchu Świętym (2 Kor 13, 13). Tego daru jedności z Chrystusem w Duchu Świętym doświadczyła Maryja. Jednym z aspektów tej komunii jest świętość. Dzięki Duchowi stała się świętą dla Świętego i zjednoczyła się z Nim w świętości.

2. Komunika biologiczna

Na komunika biologiczną pomiędzy Chrystusem a Maryją wskazuje dogmat o Bożym macierzyństwie Maryi. To Boże macierzyństwo jest dziełem Ducha Świętego: *Duch Święty zstąpi na Ciebie [...] dlatego też Święte, które się narodzi, będzie nazwane Synem Bożym* (Łk 1, 35). Napełniona Duchem Świętym Elżbieta (Łk 1, 41) komentuje konsekwencje

⁸ Zob. B. FERDEK, *Niepokalaną Poczetą jako misterium Pięćdziesiątnicy*, w: *Misterium Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny*, red. W. WOJNYNIEC, Wrocław 2004, 107-114.

⁹ P. EVDOKIMOV, *Poznanie Boga w Kościele Wschodnim*, Kraków 1996, 127.

¹⁰ BAZYLI WIELKI, *O Duchu Świętym* XXVI, 63.

tego wydarzenia dla Maryi nazywając Ją *Matką mojego Pana* (Łk 1, 43). Tak jak z pomocą Ducha Świętego Elżbieta mogła nazwać Maryję *Matką mojego Pana*, tak tylko dzięki Duchowi można wyznać, że *Jezus jest Panem* (1 Kor 12, 3). *Biblia Hebrajska zwykła imię Boże wyrażać przez tzw. tetragram Ihwē, czyli Jahwe, który z kolei [...] LXX tłumaczy przez Kyrios*¹¹. *Tytuł Kyrios zastosowany w pismach NT, a zwłaszcza w Listach św. Pawła [...] zespala w jedno tradycję teologiczną obu Testamentów: Jahwe Pan (LXX) – Jezus Chrystus Pan (NT)*¹². Stwierdzenie, że *Jezus jest Panem* stanowi więc wyznanie wiary w Jego Bóstwo. To wyznanie: *Jezus jest Panem* konstytuuje Maryję i dlatego przypomina Ona płonący krzak, w którym Bóg ukazał się Mojżeszowi w płomieniu ognia, ze środka krzewu (Wj 3, 2). Takim „płonącym krzakiem”, w którego ogniu ukazał się Bóg, uczynił Duch Święty Maryję. W misterium wcielenia *Ona nie współpracuje bezpośrednio z wcielającym się Logosem [...]. Bezpośredniość współdziałania zarezerwowana jest dla Ducha Świętego. To On, a nie Matka, jest pierwszą współdziałającą Osobą z Chrystusem [...]. Ukazuje to szczególnie [...] akt poczęcia Syna Bożego. Maryja nie współdziała w pierw z wcielającym się Logosem, lecz bezpośrednio z Osobą Ducha Świętego, w którego mocy dokonuje się misterium wcielenia. Wydarzenie to bowiem jest w pierwszym rzędzie dziełem Ducha*¹³. Dzięki Duchowi Świętemu w Maryi Bóg stał się człowiekiem, aby jako człowiek być wśród ludzi. Bóg, który zamieszkuje światłość niedostępną, którego żaden z ludzi nie widział ani nie może zobaczyć (1 Tm 6, 16), stał się dzięki misterium wcielenia wprost widzialny i dotykalny dla ludzi: *To wam oznajmiamy, co było od początku, cośmy usłyszeli o Słowie życia, co ujrzelśmy własnymi oczami, na co patrzyliśmy i czego dotykały nasze ręce* (1 J 1, 1). W widzialnym i dotykalnym dla ludzi Bogu wypełniło się proroctwo: *Pociągnąłem ich ludzkimi więzami, a były to więzy miłości* (Oz 11, 4). Prawdziwy Bóg, stając się prawdziwym człowiekiem, może pociągać ludzi ludzkimi więzami.

*Przez Boże macierzyństwo, z którego wypływa cała wielkość Maryi, Duch Święty był w Maryi najbardziej obecny i skuteczny. Ono jest Jego dziełem*¹⁴. Obecny w Maryi Duch Święty w tajemnicy wcielenia zjednoczył Ją z Chrystusem na płaszczyźnie biologicznej: *Ciało Chrystusa, ciałem Maryi*¹⁵. *Patrząc od strony biologicznej na macierzyństwo Maryi,*

¹¹ A.S. JASIŃSKI, *Jezus jest Panem*, Wrocław 1996, 7.

¹² TAMŻE, 9.

¹³ K. KRZEMIŃSKI, *Święta Maryja pełna Ducha Świętego...*, 71.

¹⁴ TAMŻE, 79.

¹⁵ Zob. A. KLABIK, *Światło Wcielenia. Eucharystia – Wcielenie – Maryja*, w: *Światło Słońca, które nie zna zachodu. Eucharystia jako tajemnica światła*, red. J. LIPNIAK, Świdnica 2005, 205-229.

można stwierdzić, że przez nie stała się Ona pierwszym człowiekiem w pełni zjednoczonym z Jezusem: przez 9 miesięcy była w pełni dla Niego, a On dla Niej¹⁶. Takie biologiczne zjednoczenie Maryi z Chrystusem było możliwe dzięki Duchowi Świętemu. W rozmowie Jezusa z Nikodemem dochodzi do głosu macierzyńska metafora Ducha Świętego. Aby wejść do Królestwa Bożego, trzeba narodzić się na nowo dzięki Duchowi Świętemu (J 3, 5-8). Duch Święty jawi się więc niby kobieta rodząca nowe życie¹⁷. Y. Congar wspomina o nielicznych próbach nazywania Ducha Świętego *Matką*, przytaczając wypowiedź Afraata: *człowiek, który się nie żeni, czci Boga, swojego Ojca, i Ducha Świętego, swoją Matkę, i nie ma innej miłości*. Z kolei Metody z Olimpu uważał, że Chrystus i Duch Święty działający w Kościele są duchowym Adamem i Ewą¹⁸. Ten Duch Święty będący według Afraata *Matką*, a dla Metodego z Olimpu *duchową Ewą* sprawił Boże macierzyństwo Maryi, jednocząc Ją poprzez nie z Chrystusem na płaszczyźnie biologicznej. W Duchu Świętym *Maryja jest Tą, która cała należy do Chrystusa. Jest od Niego, dla Niego i z Nim. Jednocześnie Chrystus, jak Syn do Matki, należy do Niej*¹⁹. Takie biologiczne zjednoczenie z Chrystusem jest kolejnym aspektem daru jedności w Duchu Świętym.

3. Komunia miłości

Na komunie miłości pomiędzy Chrystusem a Maryją wskazuje dogmat o dziewictwie Maryi. Słowo *Dziewica* stało się synonimem imienia Maryi. Dziewictwo Maryi można rozpatrywać w różnych aspektach. W aspekcie dogmatycznym *dziewiczność Maryi w wydarzeniu poczęcia Jezusa świadczy o Jego Boskości*²⁰. W dziewictwie Maryi można również dostrzec aspekt charyzmatyczny: jest ono znakiem bezwarunkowej miłości²¹. *Dziewictwo Maryi jest odpowiedzią miłości na oblubieńczą miłość Boga Trójjedynego*²². Miłość zaś jest pochodzącym od Ducha Świętego charyzmatem. *Zar jej to zar ognia, płomień Pański* (Pnp 8, 6). W *zarze* miłości można więc widzieć Ducha Świętego. W Nim dziewictwo Maryi staje się

¹⁶ J. HADRYŚ, *Maryja doskonale zjednoczona z Chrystusem...*, 85.

¹⁷ E. JOHNSON, *She who is*, New York 2002, 84.

¹⁸ Zob. Y. CONGAR, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. 3, Warszawa 1996, 189-190.

¹⁹ J. HADRYŚ, *Maryja doskonale zjednoczona z Chrystusem...*, 86.

²⁰ P. LISZKA, *Najświętsza Maryja, Dziewica i Oblubienica*, „Salvatoris Mater” 4(2002) nr 1, 28.

²¹ J. SOBKOWIAK, *Dziewictwo Maryi wobec współczesnej kultury*, „Salvatoris Mater” 4(2002) nr 1, 139.

²² P. LISZKA, *Najświętsza Maryja, Dziewica...*, 27.

znakiem bezwarunkowej miłości do Chrystusa. *Oblubieńcze zjednoczenie Maryi z Duchem Świętym, który „daje życie”, pozwala wytłumaczyć dziewictwo Maryi. Ontycznie jest ono sposobem bycia w Duchu Świętym, uczestnictwem w chrystycznej płodności Ducha Świętego*²³.

Dziewictwo Maryi jako znak bezwarunkowej miłości do Chrystusa w Duchu Świętym przejawia się przede wszystkim w postawie służby. *Służebnica* to jedyny tytuł, który nadaje sobie Maryja (Łk 1, 37). *Sługa jest w rzeczywistości paradygmatyczną figurą kogoś, kto kocha, zapominając o sobie samym, kogoś, kto czuwa nieustannie nad dobrem osoby kochanej, jest figurą samego Boga, widzianego w posłudze, jaką każda z Osób świadczy drugiej w życiu trynitarnym, i widzianego także w związku ze stworzeniem, czuwającego nad jego życiem w każdej chwili*²⁴. Maryja jako Służebnica kochała Chrystusa, zapominając o sobie samej. W takiej służbie dochodzi do głosu kenozą Maryi, która osiąga swój szczyt pod krzyżem. Służba Maryi od wcielenia po krzyż dokonuje się w Duchu Świętym, który działa na sposób kenotyczny, a zatem jako Sługa. *Duch Święty [...] objawia wspólną naturę Trójcy, lecz ukrywa swą Osobę za Boskością*²⁵. W tej kenozie Ducha dokonuje się kenozą Maryi: *Z Trzecią Osobą Trójcy jednoczy Ją pokora, konkretyzowana w wycofywaniu się na dalszy plan dla bardziej wyraźnego objawiania Osoby Ojca i Osoby Syna*²⁶. Poprzez kenozę Duch Święty jednoczy Maryję z Chrystusem, który *ogolcił samego siebie, przyjmując postać slugi, [...] stawszy się posłusznym aż do śmierci – i to śmierci krzyżowej* (Flp 2, 7-8). W Duchu Świętym cierpiąca Służebnica jednoczy się z cierpiącym Sługą. W tym cierpieniu wypowiada się Jej miłość do Syna. Komunia miłości Maryi z Chrystusem jest zatem kolejnym aspektem daru jedności w Duchu Świętym. *Duch Święty jest darem miłości Boga dla Maryi, który sprawia, że również Ona stała się darem*²⁷. Znakiem tego daru miłości Maryi do Chrystusa jest Jej dziewictwo, będące sposobem bycia w Duchu Świętym.

4. Komunia życia

Na komunię życia pomiędzy Chrystusem a Maryją wskazuje dogmat o wniebowzięciu Maryi. Pod adresem tego dogmatu stawia się

²³ K. KRZEMIŃSKI, *Święta Maryja pełna Ducha Świętego...*, 80.

²⁴ G.P. DI NICOLA, *Dziewicze macierzyństwo Maryi. Aspekty antropologiczne*, „Salvatoris Mater” 4(2002) nr 1, 78.

²⁵ B. FORTE, *Istota chrześcijaństwa*, Lublin 2007, 127.

²⁶ P. LISZKA, *Najświętsza Maryja, Dziewica...*, 50.

²⁷ TAMŻE, 51.

następujący postulat: *Ważne byłoby przeanalizowanie także relacji Maryi do Ducha Świętego w wymiarze eschatologicznym*²⁸. Paradygmatem wniebowzięcia Maryi mogłoby być wniebowzięcie proroka Eliasza, które dokonało się następująco: *Ty, który zostałeś wzięty w skłębionym płomieniu, na wozie, o koniach ognistych* (Syr 48, 9). Z perspektywy Nowego Testamentu w ogniu, w którym wzięty został Eliasz, można widzieć Ducha Świętego. On jest również ogniem, w którym Maryja została wzięta do nieba. Wniebowzięcie Maryi dokonało się więc w Duchu Świętym. Według Jana Pawła II, Wniebowzięcie Maryi oznacza Jej zmartwychwstanie: *Aby być uczestnikiem zmartwychwstania Chrystusa, Maryja musiała przede wszystkim dzielić z Nim śmierć*²⁹. Wniebowzięcie Maryi jest więc antycypacją powszechnego zmartwychwstania umarłych, które dokona się dzięki Duchowi Świętemu: *A jeżeli mieszka w was Duch Tego, który Jezusa wskrzesił z martwych, to Ten, co wskrzesił Chrystusa Jezusa z martwych, przywróci do życia wasze śmiertelne ciała mocą mieszkającego w was swego Ducha* (Rz 8, 11). Eschatologię należy więc odczytywać jako wyznanie wiary w Ducha Świętego. W tej perspektywie trzeba interpretować wniebowzięcie/zmartwychwstanie Maryi. *Perspektywa pneumatologiczna tajemnicy wniebowzięcia Maryi pozwala dostrzec w określeniu „Maryja znakiem pociechy” obecność Ducha Świętego. Nie można bowiem zapominać o Duchu jako „współ-sprawcy” zmartwychwstania/wniebowzięcia Maryi, który dopełnił w Niej to, co rozpoczął w chwili niepokalanego poczęcia*³⁰. We wniebowzięciu Duch Święty zjednoczył Maryję z Jej zmartwychwstałym Synem. Ponieważ zmartwychwstanie jest zwycięstwem życia nad śmiercią, dlatego pomiędzy zmartwychwstałym Chrystusem i zmartwychwstałą Maryją istnieje komunია życia w Duchu Świętym. Ona jest również wyrazem daru jedności w Duchu Świętym.

5. Komunია eklezjalna

Na komunię eklezjalną pomiędzy Maryją a Chrystusem wskazuje tytuł „Prorokini”. *Jednym z tytułów nadawanych Maryi już w czasach patrystycznych jest tytuł: prorokini. W sposób wyraźny można ten tytuł spotkać już u św. Ireneusza, według którego Maryja wypowiedziała*

²⁸ J. BUCZEK, *Maryja wzorem więzi z Duchem Świętym...*, 57.

²⁹ *Katecheza Jana Pawła II o śmierci Matki Bożej*, w: *Mariologia na przełomie wieków*, L. BALTER, P. LENART, Częstochowa-Niepokalanów 2001, 112.

³⁰ J. KUMALA, *Maryja znakiem nadziei i pociechy*, „*Salvatoris Mater*” 2(2000) nr 4, 96-97.

Magnificat, prorokując [...] We współczesnej teologii tytuł prorokini oryginalnie interpretował kardynał Leo Scheffczyk³¹. Proroctwo jest charyzmatem, który św. Paweł stawia na szczycie hierarchii charyzmatów: Starajcie się osiąść miłość, troszczcie się o dary duchowe, szczególnie zaś o dar proroctwa (1 Kor 14, 1). Jak każdy charyzmat, tak również proroctwo, pochodzi od Ducha Świętego. Ponieważ jego znakiem jest ogień, dlatego z perspektywy Nowego Testamentu związek Ducha Świętego z proroctwem można widzieć w następującej wypowiedzi: powstał Eliasz, prorok jak ogień (Syr 48, 1). Każdy prorok jest jak ogień (również prorokini Maryja), bo mówi przez niego Duch Święty. Według J. Ratzingera: W każdym czasie dany jest Kościołowi charyzmat proroctwa, który należy badać, ale którego nie można też lekceważyć. W tym kontekście należy pamiętać, że proroctwo w rozumieniu biblijnym nie oznacza przepowiadania przyszłości, ale wyjaśnianie woli Bożej na chwilę obecną, która wskazuje także właściwą drogę ku przyszłości. Kto przepowiada wydarzenia przyszłe, zaspokaja ciekawość rozumu, który pragnie przedrzeć się przez zasłonę przyszłości; prorok natomiast przychodzi z pomocą zaślepionej woli i myśli i wyjaśnia wolę Bożą, rozumianą jako nakaz i wskazanie dla teraźniejszości. Przepowiadanie przyszłości ma w tym przypadku drugorzędne znaczenie. Istotne jest nadanie aktualnej wymowy jednemu Objawieniu, które dotyka głęboko mnie samego: prorocze słowo jest przestrożą lub pociechą albo jednym i drugim³². Maryja wypełnia rolę prorokini poprzez objawienia prywatne, chociażby to z Fatimy. Fatima należy do tych proroctw, które mają miejsce po śmierci właściwych biblijnych proroków, a które znalazły swoją kontynuację w Kościele i które od czasu do czasu pojawiają się w jego obrębie jako charyzmaty. W naturze proroczych objawień leży, że dotyczą zawsze obydwu aspektów: mówią o zbawieniu i przestrzegają przed możliwym upadkiem³³. O ile prorocy wzywali do wierności Przymierzu z góry Synaj, o tyle Maryja wzywa do wierności Nowemu Przymierzu. To Nowe Przymierze zostało zawarte przez Jezusa Chrystusa na krzyżu, ratyfikowane - w czasie Ostatniej Wieczerzy, zobowiązuje ono do miłości jako sumy przykazań i zawiera obietnicę życia wiecznego³⁴. Poprzez charyzmat proroctwa Duch Święty jednoczy Maryję z Jezusem, który też był nazywany wielkim prorokiem (Łk 7, 16). Duch Święty, który jest duszą Kościoła,

³¹ B. FERDEK, *Maryja jako prorokini według kardynała Leo Scheffczyka*, „Salvatoris Mater” 7(2005) nr 3-4, 448.

³² J. RATZINGER, *III tajemnica fatimska – komentarz teologiczny*, w: *Mariologia na przełomie wieków...*, 191-192.

³³ L. SCHEFFCZYK, *Maryja Matka i Towarzyszka Chrystusa*, Kraków 2004, 365.

³⁴ K. BERGER, *Paulus*, München 2002, 53-54.

poprzez charyzmat proroctwa jednoczy Maryję z *Głową Kościoła*. Ta eklezjalna komunია Maryi z Chrystusem jest również przejawem daru jedności w Duchu Świętym.

Przyznawanym Maryi tytułem *prorokini* można podsumować wszystkie formy Jej zjednoczenia z Chrystusem w Duchu Świętym. Maryja dla Chrystusa została oczyszczona przez Ducha Świętego doskonalej niż prorok Izajasz, bo od samego początku swojej egzystencji. Nie tylko jak prorocy głosi Słowo Boże, wzywając do wierności Nowemu Przymierz, ale w Niej Słowo Boże stało się Ciałem (por. J 1, 14). Jak prorocy jest do dyspozycji Boga, a o radykalizmie tej dyspozycyjności świadczy Jej dziewictwo. Poprzez swoje wniebowzięcie Maryja jest znakiem przyszłości w Bogu, którą zapowiadali prorocy.

6. Podsumowanie

Zjednoczenie Maryi z Chrystusem ma charakter epikletyczny, czyli dokonuje się w Duchu Świętym. To zjednoczenie trzeba jednak ujmować w perspektywie trynitarniej³⁵, czyli w świetle koncepcji Ojca działającego przez dwie Ręce, którymi są Syn i Duch Święty. Jak pisze św. Ireneusz: *Do stworzenia świata oraz ukształtowania człowieka [...] Ojciec nie potrzebował aniołów [...] wspomagają go bowiem we wszystkim jego Bliscy, a zarazem jego Ręce, to znaczy Syn i Duch*³⁶. Bóg Ojciec działał przez te dwie Ręce w Maryi. Ręka Ducha jednoczyła Ją z Chrystusem w komunii: świętości, ciała, miłości, życia i eklezjalnej. Ukazując dar jedności Maryi z Chrystusem, pochodzący z Ręki Ducha Świętego, nie można zapominać o Ręce Chrystusa, która dawała Jej Ducha Świętego. Liturgiczna formuła: *przez Chrystusa w Duchu Świętym*, sprawdza się na Maryi. Od Ojca przez Chrystusa miała Ducha Świętego, a w tym Duchu była zjednoczona z Chrystusem, mając przez Niego *przystęp do Ojca* (Ef 3, 12). Ta trynitarna perspektywa zjednoczenia Maryi z Synem w Duchu Świętym dochodzi do głosu w kulcie *Maryi od Trójcy Świętej* w sanktuarium w Sejnach³⁷.

Zagadnienie zjednoczenia Maryi z Chrystusem w Duchu Świętym ma znaczenie dla mariologii. *Mariologia, która ma perspektywę chrystologiczną i pneumatologiczną gwarantuje właściwe rozłożenie akcentów*

³⁵ Zob. *Trójca Święta a Maryja. Materiały z sympozjum mariologicznego zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne, Częstochowa, 6-8 września 1999 r.*, red. T. STUDY, K. PEK, Częstochowa 2000.

³⁶ IRENEUSZ, *Zdemaskowanie i odparcie fałszywej gnozy* IV, 7, 4.

³⁷ Zob. E. KLIMANIEC, *Sanktuarium Matki Boskiej w Sejnach*, Sejny 2007.

*i punktów ciężkości*³⁸. Z jednej strony taka mariologia zapobiega zastępowaniu Ducha Świętego przez Maryję, o czym pisze np. Y. Congar³⁹. *W dopracowanym aspekcie pneumatycznym [...] można uniknąć niebezpieczeństwa, że Maryja niepostrzeżenie wejdzie w miejsce i rolę Ducha Świętego*⁴⁰. Z drugiej strony taka mariologia zapobiega redukcji Maryi, a w zasadzie usuwaniu Jej poza teologię, co ma miejsce w teologii feministycznej, według której: *Męscy teologowie zamienili Ją w kolejny instrument swego dominowania i straszenia kobiet*⁴¹; *katolicka pobożność względem Najświętszej Panny jest zakorzeniona w represjonowanej seksualności*⁴²; *Matka Jezusa stała się substytutem starożytnej bogini lub bogiń pierwotnej kultury matriarchalnej*⁴³.

Chrystologiczna i pneumatologiczna perspektywa mariologii gwarantuje również równowagę pomiędzy mariologią chrystotypiczną i eklezjotypiczną. Maryja jest zjednoczona z Chrystusem w Duchu Świętym, co jest wzorem zjednoczenia wiernych z Chrystusem w Kościele, które dokonuje się w tymże Duchu. W Kościele chrześcijanin ma osiągnąć przez *Ducha łaski* (Hbr 10, 29) to zjednoczenie z Chrystusem, które Maryja ma w Duchu Świętym. Tego zjednoczenia chrześcijanina z Chrystusem dokonuje Duch Święty poprzez sakramenty⁴⁴.

Zagadnienie zjednoczenia Maryi z Chrystusem w Duchu Świętym ma znaczenie także dla pneumatologii. Anna Świątek w rozprawie doktorskiej: *Zbawcze pośrednictwo Ducha Świętego w posoborowej teologii polskiej* uzasadnia zbawcze pośrednictwo Ducha Świętego m.in. Jego związkiem z Maryją: *nie istnieje historia Maryi bez Ducha*⁴⁵. *Bowiem: Pośredniczy On między Bogiem a stworzeniem, które przygotowuje do przyjęcia Bożego planu; stworzeniem, które realizuje Boży plan; stworzeniem, które korzysta z owoców tego planu. Maryja od chwili swego zaistnienia znajduje się w orbicie zbawczego działania Ducha Świętego, a to działanie ma szczególny charakter stosownie do szczególnego charakteru Jej misji*⁴⁶. Zjednoczenie Maryi z Chrystusem w Duchu Świętym rzuca więc światło na zbawcze pośrednictwo Ducha Świętego.

³⁸ K. KRZEMIŃSKI, *Święta Maryja pełna Ducha Świętego...*, 67.

³⁹ Zob. Y. CONGAR, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. 1, Warszawa 1997, 220-226.

⁴⁰ K. KRZEMIŃSKI, *Święta Maryja pełna Ducha Świętego...*, 71.

⁴¹ E. CARROLL, *Maryja Panna w ujęciu autorów feministycznych*, „Salvatoris Mater” 5(2003) nr 1, 143.

⁴² TAMŻE, 144.

⁴³ TAMŻE.

⁴⁴ Zob. B. FERDEK, *Sakramentalny sposób działania Ducha Świętego w Kościele*, w: *Słowo nieskowane*, red A. NOWICKI, J. TYRAWA, Wrocław 1998, 481-490; por. *Wiatr od przyszłości*, w: *Teologiczna futurologia*, Legnica 2001, 209-222.

⁴⁵ A. ŚWIĄTEK, *Zbawcze pośrednictwo Ducha Świętego w posoborowej teologii polskiej* (maszynopis pracy doktorskiej), Lublin 2008, 104.

⁴⁶ TAMŻE, 103-104.

Zagadnienie zjednoczenia Maryi z Chrystusem w Duchu Świętym ma znaczenie również dla charytologii i antropologii, bo przypomina o zasadzie pierwszeństwa łaski, która nie przekreśla jednak współpracy ze strony człowieka. Na ten temat Jan Paweł II napisał: *Istnieje pewna pokusa [...], że rezultaty zależą od naszej zdolności działania i planowania. To prawda, że Bóg oczekuje od nas konkretnej współpracy z Jego łaską [...]. Biada jednak, gdybyśmy zapomnieli, że bez Chrystusa „nic nie możemy uczynić” (por. J 15, 5)*⁴⁷. Ilustracją powyższej tezy jest Maryja. W niepokalanym poczęciu Duch Święty wpisał w Maryję kod świętości, który jednak Maryja będzie rozwijać we współpracy z łaską⁴⁸.

Św. Paweł napisał o Koryntianach: *Powszechnie o was wiadomo, żeście listem Chrystusowym dzięki naszemu posługiwaniu, listem napisanym nie atramentem, lecz Duchem Boga żywego* (2 Kor 3, 3). Duch Święty czyni więc chrześcijanina listem Chrystusa. Takim listem jest przede wszystkim Maryja przez swoje zjednoczenie z Chrystusem w Duchu Świętym.

Ks. prof. dr hab. Bogdan Ferdek
Papieski Wydział Teologiczny (Wrocław)

Pl. Katedralny 6
PL - 50-329 Wrocław

e-mail: bferdek@pwt.wroc.pl

Unita con il Figlio nello Spirito Santo

(Riassunto)

L'autore mette in luce il legame tra Maria e Gesù che avviene nello Spirito Santo. L'articolo è strutturato in questo modo: 1) La comunione della santità (l'immacolata concezione e la santità di Maria); 2) La comunione biologica (la maternità divina); 3) La comunione d'amore (la verginità di Maria); 4) La comunione vitale (l'assunzione di Maria); 5) La comunione ecclesiale (Maria Profetessa nella Chiesa).

⁴⁷ JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska *Novo millennio ineunte*, 38.

⁴⁸ Zob. B. FERDEK, *Niepokalane poczęcie a wolność wyboru Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria*, red. J. KUMALA, Licheń 2004, 295-308.